

Koeien & Kansenbedrijven: hoger saldo maar lagere bedrijfswinst

Gerben Doornewaard

De melkveehouders in het project Koeien & Kansen lopen een aantal jaren voor met de mestnormen en dragen bij aan de ontwikkeling van bedrijfsspecifieke hulpmiddelen zoals de Bedrijfsspecifieke Excretie (BEX). De resultaten van deze bedrijven zijn vergeleken met andere praktijkbedrijven (de spiegelgroep). De Koeien & Kansenbedrijven hebben in 2007 een hoger saldo gerealiseerd dan de spiegelgroep. De bedrijfswinst bleef echter ruim een euro per 100 kg melk achter door hogere kosten voor arbeid en kapitaal.

Koeien & Kansen en de spiegelgroep

De melkveehouders in het project Koeien & Kansen (K&K) lopen een aantal jaren voor met de mestnormen en dragen bij aan de ontwikkeling van bedrijfsspecifieke hulpmiddelen zoals de Bedrijfsspecifieke Excretie (BEX). Door hun jarenlange ervaring in en specifieke aandacht voor het mineralenmanagement slagen de K&K-melkveehouders er in om efficiënt met mineralen om te gaan. Een belangrijke vraag hierbij is of dit scherpe mineralenmanagement ten koste gaat van het economisch resultaat. Om hier meer inzicht in te krijgen zijn de economische resultaten van K&K-bedrijven vergeleken met vergelijkbare praktijkbedrijven. Bij die vergelijking is een mix gebruikt van bedrijfseconomische en fiscale uitgangspunten. Om bij de vergelijking geen hinder te ondervinden van verschillen in bedrijfsstructuur, is voor elk individueel K&K-bedrijf een spiegelgroep samengesteld, bestaande uit 10 bedrijven uit het Bedrijven-Informatienet van het LEI. Elk van die spiegelbedrijven voldoet aan de voorwaarde dat het qua bedrijfsstructuur (o.a. melkproductie per bedrijf en intensiteit) zo goed mogelijk overeenkomt met het desbetreffende K&K-bedrijf. De resultaten van de groep K&K-bedrijven (exclusief 1 bedrijf met een afwijkende bedrijfsstructuur) zijn in dit artikel vergeleken met de resultaten van de spiegelgroepen.

Bedrijfsstructuur en technische resultaten nagenoeg gelijk

Door de toegepaste bedrijfselecties, gericht op een gelijke bedrijfsstructuur, komen de structuurkenmerken van beide groepen zeer goed overeen (tabel 1). Beide groepen hebben ruim 55 ha cultuurgrond in gebruik, die voornamelijk bestaat uit grasland en voedergewassen. De melkproductie op bedrijfsniveau ligt ruim boven de 850.000 kg en de intensiteit rond de 15.750 kg per ha. Beide groepen zijn dus duidelijk groter en intensiever dan het gemiddelde melkveebedrijf (met ongeveer 44 ha en 13.000 kg/ha). Ook de verschillen in technische resultaten tussen de groepen zijn klein. De melkproductie per koe ligt rond de 8.100 kg, met vrijwel gelijke gehalten. Met minder dan zeven stuks jongvee per 10 melkkoeien was ook de jongveebezetting vergelijkbaar en niet hoog ten opzichte van het gemiddelde bedrijf. Het krachtvoerverbruik per 100 kg melk lag voor beide groepen rond de 28 kg per 100 kg melk.

Tabel 1 Bedrijfsstructuur en technische resultaten van het gemiddelde K&K-bedrijf en de gemiddelde spiegelgroep, 2007

		K&K	Spiegel	Vershil
Cultuurgrond	ha	56,8	55,8	+ 1,0
Voedergewassen	ha	55,6	54,2	+ 1,4
Marktbaar gewassen	ha	1,2	1,6	- 0,4
Totale melkproductie bedrijf	kg * 1000	876	854	+ 22
Intensiteit	Kg melk/ha voederoppervlak	15.760	15.760	0
Melkproductie per koe	kg	8.075	8.120	- 44
Jongvee/10 melkkoeien	stuks	6,9	6,7	+ 0,2
Vetgehalte melk	%	4,43	4,39	+ 0,04
Eiwitgehalte melk	%	3,50	3,50	0,00
Krachtvoer/100 kg melk	kg	28,0	28,3	- 0,3

Hoger saldo

Het saldo dat met graasdieren (melkvee, schapen en vleesvee) wordt behaald, bedraagt bij de K&K-bedrijven ongeveer 31,50 euro per 100 kg melk. Dat resultaat ligt 1,65 euro per 100 kg hoger dan bij de spiegelgroep, wat zowel veroorzaakt wordt door hogere opbrengsten als door lagere toegerekende kosten. De hogere opbrengsten komen door hogere opbrengsten uit omzet en aanwas en hogere overige opbrengsten (o.a. door ontvangen beheersvergoeding). Voor de toegerekende kosten geldt dat alle onderscheiden posten lager zijn dan bij de spiegelgroep. De winst bij de veevoerkosten komt vooral door lagere ruwvoerkosten, de winst bij de gewaskosten door gebruik van minder meststoffen. Het lagere bemestingsniveau lijkt dus niet ten koste te zijn gegaan van de ruwvoerproductie. Het "saldo overig" (bestaande uit de bedrijfstoelage en het saldo van neventakken) verschilt per 100 kg nauwelijks tussen beide groepen. Het bedrijfssaldo komt daarmee voor de K&K-groep uit op ruim 35,80 euro per 100 kg. Dat is 1,49 euro per 100 kg melk hoger dan bij de spiegelgroep. Op bedrijfsniveau gaat het om een verschil van ongeveer 13.000 euro.

Tabel 2 Saldoberekening (euro per 100 kg melk) van het gemiddelde K&K-bedrijf en de gemiddelde spiegelgroep, 2007

	K&K	Spiegel	Vershil
Opbrengsten graasdieren (a)	43,01	42,44	+ 0,57
Toegerekende kosten graasdieren (b)	11,54	12,63	- 1,09
w.v. veevoer	6,99	7,38	- 0,39
veekosten	3,37	3,89	- 0,52
gewaskosten			
voederoppervlak	1,18	1,36	- 0,18
Saldo graasdieren (c = a - b)	31,47	29,82	+ 1,65
Saldo overig (d)	4,35	4,51	- 0,16
Saldo bedrijf (e = c + d)	35,82	34,33	+ 1,49

Bedrijfswinst iets lager

De niet toegerekende kosten op de K&K-bedrijven zijn ruim een euro hoger dan bij de spiegelgroep, onder andere door hogere kosten voor werk door derden en betaalde arbeid. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de K&K-boeren in verhouding meer activiteiten en functies buiten het bedrijf hebben en daardoor vaker externe hulp inschakelen. Ook de kosten voor grond en gebouwen zijn hoger. Veel bedrijven hebben in de afgelopen jaren geïnvesteerd in verbouw, uitbreiding en modernisering van stallen en uitbreiding van mestopslagen. De overige niet toegerekende kosten zijn lager, wat deels komt door lagere kosten voor mestafzet. Meer toepassen van de Bedrijfsspecifieke excretie (BEX) lijkt dus voordeel op te leveren. Het productieresultaat bedraagt op het gemiddelde K&K-bedrijf 12,55 euro per 100 kg melk. Dit is nog net iets hoger dan het gemiddelde van de spiegelgroep. De K&K-bedrijven hebben echter meer vreemd vermogen en betalen ook meer rente dan de spiegelgroep. Na aftrek van die betaalde rente blijkt dat de bedrijfswinst ruim 6 euro per 100 kg melk is, waarmee ze ruim 1,10 euro slechter scoren dan de spiegelgroep. Op bedrijfsniveau gaat het dan om een verschil van ongeveer 10.000 euro.

	K&K	Spiegel	Vershil
Saldo bedrijf (e)	35,82	34,33	+ 1,49
Niet toegerekende kosten (f)	23,27	22,19	+ 1,08
w.v. betaalde arbeid	0,58	0,32	+ 0,26
werk door derden	3,11	2,30	+ 0,81
machines, werktuigen en installaties	5,00	5,15	- 0,15
grond en gebouwen	5,67	5,03	+ 0,64
quotum	6,00	5,84	+ 0,16
overig	2,90	3,56	- 0,66
Productieresultaat (g = e - f)	12,55	12,13	+ 0,42
Betaalde rente (h)	6,46	4,94	+ 1,52
Bedrijfswinst (i = g - h)	6,09	7,20	- 1,11

Conclusies

Koeien & Kansenbedrijven werkten in 2007 met scherpere gebruiksnormen dan andere melkveebedrijven, maar dat is niet ten koste gegaan van de technische resultaten en het saldo. Vooral door een andere inzet van kapitaal en arbeid (meer vreemd vermogen en meer vreemde arbeid) en grotere investeringen was echter wel de bedrijfswinst gemiddeld lager dan van de spiegelgroep. Daar tegenover staat dat de K&K-bedrijven gemiddeld genomen nieuwere en modernere gebouwen hebben en hier dus in de toekomst minder snel naar hoeven om te kijken.